

Esteer

Téereb *Esteer* moo indi ni bànni Israayil xawee sàunku ca réewum Pers ga mu nekkoon ngàllo, ak ni sennas ndawu bànni Israayil jaaye bakkanam ba musal ay bokkam. Kooku mooy Esteer, mook ki ko yaroon te di doomu baayam bu ndaw, ñu di ko wax Mardose.

Jenn jawriñu buur ju ñuy wax Aman lal pexem faagaagal képp ku bokk ci bànni Israayil. Aman, Amalegeen la, te xeetam moo njékka song bànni Israayil, gannaaw bi ñu génnee Misra. (Seetal ci *Mucc ga* 17.8-16). Pexem Aman nag, bu matoon, manoon naa faagaagal askan wi Almasi bi wara soqikoo. Waaye yéeneem moo këppu ci kawam.

Turu Yàlla Aji Sax ji fésul ci téere bii, waaye day wone ne Aji Sax ji moo am sañ-sañ ci bépp xew-xew. Bés bu rafet bi ñuy wax Purim ci aaday bànni Israayil, ci lañuy baaxantale mucc gu yéeme googu leen Yàlla dikke.

Ci tēnk:

1.1–2.23 Esteer falu na Lingeer.

3.1–4.3 Aman lal na pexem faagaagal bànni Israayil.

4.4–7.10 Esteer lal na pexem musal bànni Israayil.

8.1–10.3 Lu jēm ci muccug bànni Israayil, ak bésu Purim.

Buur Aserus a ngi xawaare

¹ Lii mu ngi amoon ci jamonoy Aserus*. Mooy Aserus ma falu woon, jiite téeméeri diiwaan ak ñaar fukk ak juróom ñaar (127), dale ko ca réewum End, ba ca réewum Kuus.

² Jamono yooyu Buur Aserus moo toogoon ca jal ba ca Sus, péey ba†.

³ Ci ñetteelu atu nguuram mu maye bernde, ñeel kàngamam yépp ak jawriñam yépp, di njiiti xarey diiwaanu Pers ak diiwaanu Medd, garmi yeek kàngami dëkk yi bokk teew.

⁴ Ci diir bu takku, tollook téeméeri fan ak juróom ñett fukk (180), mu di leen won alalu nguuram ju yéeme ak dayoom ak darajaam ju réy.

⁵ Ba fan yooyu matee, buur ba maye berndey juróom ñaari fan ci biir tóokëram, ñeel mboolem ña nekkoon ca péey ba ñuy wax Sus, dale ko ca ka gëna magg ba ka ca gëna néew daraja.

⁶ Ay ndimoy lëe yu weex ak yu baxaa nga wékke ca buumi lëe yu weex ak yu xonq curr, takke ci ay jaaroy xalis yu wewe ci ay jën yu ñu tabaxe doju màrb. Ay lali wurus ak xalis a nga tege fa suuf sa ñu dëre doj yu gànjare: yu màrb ak yu pere ak yu ñuul.

⁷ Ña ngay maye naan ci ay kaasi wurus, bu ci nekk wuuteek moroom ma na mu bindoo. Biiñu buur di walangaan ni mu ware buur.

⁸ Kenn gawuloon kenn nag ci naan gi, ndax Buur joxoon na ndigal farbay këram yépp, ne leen ñu topp ku nekk ci coobareem.

⁹ Ci biir loolu Lingeer Wasti moom it maye bernde ñeel jigéeni kër Buur Aserus.

* **1.1 Aserus** dees na ko woowe Serses itam. † **1.2 Sus, péey ba**, walla *Sus dëkk ba ñu dàbbali*.

¹⁰ Keroog bésuh juróom ñaareel ba, Buur Aserus naan biiñ, ba xolam sedd, mu sant juróom ñaari bëkk-néegam‡: Meyuman ak Bista ak Arbona ak Bigta ak Abagta ak Setar ak Karkas, ne leen

¹¹ ñu indil ko Lingeer Wasti, mu solu, so-laale mbaxanam lingeeram, ngir won taaram ba mbooloo maak kàngam ya, ndax jigéen ju rafet la woon.

¹² Teewul ba bëkk-néeg ya yeggee Lingeer Wasti ndigalal Buur, mu lànk, ne du ñëw. Buur nag mer lool, ba xol bay bax.

¹³ Booba mboolem mbirum buur, xamkati jamono ya ci wàllu yoon ak àtteb yoon lees koy diis.

¹⁴ Ña ca gënoona jege Buur ñoo doon Karsena ak Setar ak Admata ak Tarsis ak Meres ak Marsena ak Memukan, ñuy juróom ñaari kàngami diiwaani Pers ak Medd, te di bokk ak Buur jataay te gëna kawé ca nguur ga.

¹⁵ Mu ne leen: «Ci yoon, ana lu war ci Lingeer Wasti, gannaaw déggul ndigal li ma joxe, man, Buur Aserus, samay bëkk-néeg jottali ko ko?»

¹⁶ Memukan wax ca kanam Buur ak kàngam ya, ne leen: «Du Buur donj la Lingeer Wasti tooñ. Waaye tooñ na mboolem kàngam yi ak mboolem baadoolo yi ci mboolem diiwaan yi.

¹⁷ Ndaxte jëfi lingeer jii dina yegg ci noppi jigéen ñépp, ba tax ñuy sofental seen jëkkër. Ndax dañu naan: “Xanaa Buur Aserus woowul Lingeer Wasti, mu lànk, ne du ñëw”?

¹⁸ Li ko dale bésuh tey, kuy garmi bu jigéen ci Pers ak Medd, bu dégge jëfi lingeer jii, noonu lay

‡ **1.10 bëkk-néeg** yooyu, ay jaam yu ñu tàpp lañuy doon.

waxeek mboolem kàngami buur, mu indi yabeel ak réeroo bu dul jeex.

¹⁹ Kon nag Buur, ndegam soob na la, na ab dogal tukkee fi yaw, ñu bind ko ci ndigali yooni Pers ak Medd yi dul toxu, di xamle ne Wasti dootul jàkkaarlooteek Buur Aserus. Te nag Buur, dangay nangu céru lingeeram, jox ko moroomam mu ko gën.

²⁰ Su ko defee bu ñu yéene dogalu buur bi ci mboolem déndu buur bu yaatu bii, jigéen ñépp dinañu weg seen jëkkër, dale ko ci boroom daraja ba ci baadoolo bi.»

²¹ Loola nag neex Buur ak kàngam ya. Buur daldi def la ko Memukan wax.

²² Ba mu ko defee mu yónnee ay bataaxal fépp ca réew ma, diiwaan bu nekk ak mbindum boppam, waaso wu nekk it ci làkku boppam. Mu biralal waaso wu nekk ci làkku boppam, ne leen na góor gu nekk doon kilifay këram.

2

Buur Aserus wutal na Wasti kuutaay

¹ Gannaaw ba mbir yooyu amee, ba merum Buur Aserus giif, xelam dem ca Wasti ak la mu def ak la mu dogal ca moom.

² Ba loolu amee surgay buur yi koy toppatoo ne ko: «Nañu la seetal ci janq ju rafet ji.

³ Buur, dangay yónnee ay ndaw ci sa mboolem diiwaani réew mi, ñu dajaleel la mboolem janq ju rafet ji, indi leen fii ci Sus, péey bi, dugal leen ci kër jigéen ñi, ñu teg leen ci loxol Ege, sa bëkk-néeg biy wattu jigéen ñi. Ñu jox leen lu ñuy defaroo ba rafet.

⁴ Su ko defee nag Buur, janq bu la ci neex doon lingeer, wuutu Wasti.» Buur rafetlu la ñu wax, daldi def noona.

⁵ Fekk na jenn waayi Yawut a ngi ci Sus, péey ba. Ma nga tudd Mardose. Yayir di baayam. Yayir, Simey di baayam. Simey, Kis ay baayam, bokk ci giirug Beñamin.

⁶ Mu askanoo ca ña ñu jële woon Yerusalem, gàddaayloo leen, boole leen ak Yekoña* buurub Yuda, moom mi Nebukatnecar buuru Babilon def jaam.

⁷ Mardose yoroon ku ñuy wax Adasa ci làkku ebrë, muy Ester ba tey, di doomu baayam bu ndaw, ndax amuloon ndey, amuloon baay. Xale bi nag rafet, jekk bind. Ba ndeyam ak baayam deewee, Mardosee ko jël, yar ko ni doomam.

⁸ Gannaaw ba ñu yéene ndigalu Buur ak dogalam ba, ñu dajale janq ju bare ca Sus, péey ba, teg leen ca loxol Ege. Noonu lañu indaalee Ester, ba ca kër buur, teg ko ci loxol Ege may wattu jigéen ña.

⁹ Xale bi neex Ege, mu baaxe ko, gaaw indil ko lu mu defaroo, nàddil ko ag lekkam, fëetale ko juróom ñaari surga yu jigéen yu ñu tanne kër buur. Ci kaw loolu mu dalal Ester mooki surgaam fa gën ca kër jigéen ña.

¹⁰ Fekk na Ester waxul dara askan wa mu bokk ak kër ga mu fekk baax, ndax Mardose da koo santoon ne ko bumu ko ñaaj.

¹¹ Bés bu nekk nag Mardose doxantoo fa kanam kër jigéen ña, ngir xam lu Ester nekke ak nu ñu def ak moom.

* **2.6 Yekoña** ak Yoyakin, kenn ki la.

¹² Booba bala ayu kenn ci xale yu jigéen ñiy agsi, ba muy dem ca Buur Aserus, day fekk mu matal fukki weer ak ñaar yi ñu àppal jigéen ñi, ngir ñu yokk ci seen taar. Juróom benni weer yi, ñu di leen diw ndàbb lu ñuy wax miir; juróom benni weer yi ci des, ñu di leen diw ay diw yu xeeñ ak yeneen yu jigéen ñiy defaroo.

¹³ Ni ndaw siy deme ca Buur nag nii la. Mboolem lu mu bëgg, dees ko koy jox, mu jële ko ca kër jigéen ña, yóbbaaale kër buur.

¹⁴ Bu ngoonee mu dem ca Buur, bu bët setee mu dellu kër jigéen ña, ca geneen wàlla ci njiital Saas-gas, muy bëkk-néeg bay wattu nekkaaley buur. Su ko defee ndaw sa du ayeeti lu dul mu neex Buur, ba mu ne woolleen ma diw.

¹⁵ Ba loolu amee muy ayu Ester doomu Abix-ayil, baayu Mardose bu ndaw, janq ba mu yaral boppam ni doomam. Mu wara dem ca Buur, te laajul dara lu moy la ko Ege bëkk-néegu buur bay wattu jigéen ña, sant. Mboolem ku gis Ester nag, xool ko bētu yiw.

¹⁶ Ñu yóbbu Ester ca Buur Aserus, ca biir këram, ca fukkeelu weer wa ñuy wax Tebet, ca juróom ñaareelu atu nguuram.

¹⁷ Ci kaw loolu Buur gëna bëgg Ester ci jigéen ñépp. Mu gëna baaxe Ester, gën koo sopp janq jépp. Ba mu ko defee mu solal ko mbaxanam lingeer, fal ko lingeer, mu wuutu Wasti.

¹⁸ Buur def bernde ju réy ngir mboolemi kàngamam aki jawriñam, terale ko Ester; daldi noppal diiwaan yi, teg ca nàddil nit ñi ni mu ware buur.

¹⁹ Ba ñu dajalewaatee janq ja ñaareel bi yoon,

fekk na Mardose am ndombol tànk ca buntu kër buur.

²⁰ Booba Ester waxul ba tey fa mu fekk baax ak fa mu bokk, muy la ko Mardose santoon. Ester wéye topp ndigali Mardose rekk, mel ni ba mu ko yoree ca këram.

Pexe moy na

²¹ Jamono yooyu Mardose amee ndombol tànk ca buntu kër buur, ku ñuy wax Bigtan ak ku ñuy wax Teres, di ñaari fara buntu kër buur, ñoo am lu ñu meree lool Buur Aserus, bay lal pexe mu ñu ko bóome.

²² Teewul Mardose yég pexe ma, wax ko Lingeer Ester, mu yegge ko Buur, ci turu Mardose.

²³ Ba ñu seetloo mbir ma ba muy dëgg, dañu leena wékk ñoom ñaar ci bant[†]. Bindees na ko ci teewaayu Buur ci téere ba ñu dippee Xew-xew ya.

3

Pexem sànk Yawut yi lale na

¹ Gannaaw ba xew-xew yooyu jàlee, Buur Aserus teral ku ñuy wax Aman doomu Amdeta mi askanoo ci Agag*, yékkati ko, teg ko ci kaw mboolem kàngam yi ci wetam.

² Mboolem jawriñi buur yi féete buntu kër buur nag di sukkal Aman, di ko sujjóotal, ndax loolu la Buur santaane woon ci moom. Teewul Mardose lànk, sukkal ko, sujjóotalu ko.

[†] **2.23** Jombul dañu leen daan rey ba noppi wékk seeni néew ci bant.

* **3.1 Agag:** Amalegeen ñi Buur Agag askanoo, ñook bànni Israayil, seenug noonoo cosaan la. Seetal ci *Mucc ga* 17.8-16; *1.Samiyel* saar 15.

³ Yeneen jawriñi buur ya ca buntu kër buur wax Mardose ne ko: «Ana lu waral ngay gàntal santaane Buur?»

⁴ Ñu di ko ko wax bés bu jot, mu lànk, déggalu leen. Ñu wax ko Aman, di seet ba xam ndax la Mardose wax dina ca mujj. Fekk na mu wax leen ne moom Yawut la.

⁵ Ba Aman gisee ne Mardose du ko sukkal, du ko sujjóotal, daa mer ba fees dell.

⁶ Teewul mu siide fexeel Mardose donj, ndax booba waxoon nañu ko askan wi Mardose bokk. Ba loolu amee Aman di wuta sànk mboolem Yawut yi nekk ci mboolem réewum Aserus, di bokki Mardose.

⁷ Ca fukkeelu at maak ñaar ci nguurug Buur Aserus, ca weer wa jiitu, di weeru Nisan, ñu sànni ci kanam Aman jumtukaayu tegtal bi ñuy wax Pur, ngir seet bés bu baax ak weer wa, ci pexe ya mu nas. Ñu seet, mu yemook weeru Adar, di fukkeelu weer waak ñaar.

⁸ Aman wax Buur Aserus ne ko: «Aw xeet a ngi fi, tasaaroo ci biir xeet yi, jaxasoo ci seen biir, ci mboolem sa diiwaani réew mi. Seeni aada daa wuuteek yu xeet yépp; yoon yi Buur tēral, duñu ko jēfe, te jaaduwwul ci Buur mu di leen seetaan.

⁹ Ndegam neex na la, Buur, bindal ab dogal bu leen sànklu. Kon ñetti junniy barigoy xalis ak ñeenti téeméer (3 400) laay teg ci loxoy saytukat yi, ñu yeb ko ci dencu buur.»

¹⁰ Ba mu ko defee Buur tekki jaarob torlukaayam ci baaraamam, jox ko Aman doomu Amdeta ma askanoo ca Agag, noonub Yawut ya.

¹¹ Buur ne Aman: «Xalis bi téye ko, te xeet

woowu nga def leen li la soob.»

¹² Gannaaw loolu ñu woolu bindkati buur ca weer wa njëkk ca at ma, yemook fukki fan ak ñett. Ñu bind ci mbindinu diiwaan bu nekk ak ci làkku xeet wu nekk mboolem lu Aman digle, mu jëm ca jawriñi buur ak boroom dëkk yaak kàngami xeetoo xeet. Ci turu Aserus lañu bind bataaxal yi, tay ko, mu ànd ak torlub buur.

¹³ Ñu daldi koy yónnee, ay ndaw yóbbu ko ca mboolem diiwaani buur, ngir ñu sànk mboolem Yawut yi, reyleen, faagaagal leen, mag ak ndaw ba ca tuut-tànk yaak jigéen ña ci benn bés, mu yemook fukki fan ak ñett ci weeru Adar, di fukkeelu weer waak ñaar. Seen alal it, ñu war koo lël.

¹⁴ Ba loolu amee ñu sotti dogal ba ñu bind, def ko ndigalu yoon, siiwal ko ci mboolem diiwaan, xamal ko xeet yépp, ngir ñu séentu bés booba.

¹⁵ Ndaw ya gaaw dem ci ndigalal buur, ñu biral dogal ba ca Sus, péey ba. Buur a nga toog ak Aman, di naan, waa Sus nekk ci njàqare.

4

Mardose lal na pexem mucc

¹ Ba Mardose yégee la ñu def lépp, daa xottiy yéreem, sol ay saaku, sottikoo dóomu-taal, di ko ñaawloo, dugg ci biir dëkk bi, di yuuxu yuux gu réy te metti.

² Mu dem ba ca buntu kër buur, yem fa ndax deesul duggé kër buur yérey saaku.

³ Ci biir loolu mboolem diiwaani réew mi, fépp fu dogalu buur ak ndigalam àgg, muy ñaawlu gu réy ca Yawut ya. Ñu boole kook koor aki jooy aki yuux. Ñu bare sol ay saaku, sottikoo dóom, di ko toroxloo.

⁴ Ba surgay Esteer yu jigéen yaak bëkk-néegam yu góor ya dikkee wax ko Esteer, tiislu na ko lool, daldi yónnee Mardose ay yére, ngir mu summi saaku ya mu sol. Waaye Mardose nanguwul.

⁵ Esteer woolu Atakk ma Buur féetaleek moom, te muy kenn ci bëkk-néegi buur. Mu yebal ko ci Mardose, ngir xam lan la ak lu waral loolu.

⁶ Atakk dem ba ca Mardose, ca pénc ma janook buntu kër buur.

⁷ Mardose wax ko mboolem la ko dal ak dayob xalis ba Aman digee fey, nar koo def ca denci buur ngir mana sànk Yawut yi.

⁸ Mu jël sottib mbindum dogal ba ñu yéene ca Sus ne dinañu leen faagaagal, daldi ko koy jox, ngir mu won ko Esteer, xamal ko ko, ne ko mu gaaw dem ca Buur, ñaanal ko ko, tinul ko aw xeetam.

⁹ Atakk dellu ca Esteer, yegge ko kàdduy Mardose.

¹⁰ Esteer ne Atakk mu dem wax Mardose, ne ko:

¹¹ «Mboolem surgay buur ak waa diiwaani buur xam nañu ne yoon a toppe àtteb dee képp ku dugg kër buur, ba ci èttu biiram, muy góor mbaa jigéen, te wooweesu la. Xanaa ku Buur tàllal yetu wurus wiy màndargaal nguuram. Man nag fanweeri fan a ngii wooweesu ma fa Buur.»

¹² Ñu yegge Mardose kàdduy Esteer;

¹³ Mardose dellu yónnee ne ko: «Áay! Yaa ngi kër buur de! Waaye bul defe ne man ngaa mucc, yaw donj, ci mboolem Yawut yi.

¹⁴ Ndax soo ci selanjloo ba selanjlu ci tey jii it, wall ak xettal dina bawoo feneen ñeel Yawut yi, waaye yaw yaak sa waa kër baay dingeen sànk. Li nga dugg ci nguur gi sax, nga defe ne neen la? Jombul

diggante bii nu tollu tey moo ko waral.»

¹⁵ Ester dellu yónnee ca Mardose, ne ko:

¹⁶ «Demal woo mboolem Yawut yi, ci Sus, ñu daje. Te ngeen wooral ma: buleen lekk, buleen naan diiru ñetti fan, du guddi, du bëccëg. Man it maak sama surga yu jigéen, nu woore noonu. Su ko defee ma dem ca Buur doonte yoon nanguwu ko. Su ma dee dee, ma dee rekk.»

¹⁷ Mardose nag dem, def la ko Ester sant lépp.

5

Ester woote na bernde

¹ Ba mu amee ñetti fan Ester sol yérey lingeer, taxaw fa janook kër buur ca èttu biiram, fekk Buur toog ca ngànguneem, ca biir néegam, janook buntu kër ga.

² Ba mu ko defee Buur gis Lingeer Ester, mu taxaw ca biir ètt ba. Mu baaxe ko, daldi koy tàllal yetu wurus wa muy màndargaale nguuram. Ester jegesi, laal boppu yet wa, di ko ko sante.

³ Buur ne ko: «Lingeer Ester, lan la, ak looy sàkku? Su doon genn-wàllu nguur gi sax, dees na la ko jox!»

⁴ Ester ne ko: «Ngalla Buur, bu la soobee, ñëwal yaak Aman ci bernde ji may woote tey.»

⁵ Buur ne: «Woolleen ma Aman léegi, nu defal Ester li muy ñaan.» Ba loolu amee Buur ànd ak Aman dem ca bernde ja Ester woote.

⁶ Naka lañuy naan biiñ, Buur ne Ester: «Ana looy laaj, ñu jox la ko, ana looy sàkku, ba ci genn-wàllu réew mi, ñu defal la ko.»

⁷ Ester wax ko ne ko: «Li may ñaan, di ko sàkku de,

⁸ Buur, ndegam yéwéne nga ma, te may ma li may ñaan, defal ma li may sàkku di sa coobare, ngalla, Buur, àndal ak Aman, dikk ca bernde ja ma leen di waajalal. Kon bu subaa dinaa la wax li ngay laaj.»

Aman jógal na Mardose

⁹ Aman a ngay génn di dem, bésab keroog ànd ak mbégte, xol bay neex. Ba mu gisee Mardose ca buntu kër buur nag, te Mardose jógul, amul benn tiitaange ci moom, daa mer ba fees dell.

¹⁰ Terewul Aman ànd ak sagoom, ñibbi këram. Ci kaw loolu mu yónnee, woolu ay xaritam ak Seres jabaram.

¹¹ Ba loolu amee Aman di leen limal alalam ju bare ak doomam yu góor yu bare ak mboolem ni ko Buur terale, yékkati ko, mu gëna kawé ci kàngami buur aki jawriñam.

¹² Aman teg ca ne: «Te kat amul ku Lingeer Esteer woo, mu wara ànd ak Buur ca bernde ja muy def, ku moy man. Ëllëg man la woo maak Buur.

¹³ Waaye loolu lépp doyu ma, li feek maa ngi gis benn yoon Mardose, Yawut bi, mu toog ca buntu kër buur.»

¹⁴ Seres jabaram ak xaritam ya yépp ne ko: «Dangay defarlu bant bu am taxawaayu ñaar fukki meetar ak juróom. Bu subaa nga ne Buur ñu wékk ci Mardose, ba noppi nga ànd ak Buur ca bernde ja, sa xol sedd.» Aman nag rafetlu xel ma, ba defarlu bant ba.

6

Aman am na mbetteel

¹ Guddig keroog Buur tëlee nelaw, daldi san-taane ñu indil ko téere ba ñu dippee Xew-xew ya. Ci kaw loolu ñu di ko jàngal Buur.

² Ca lañu gis ñu bind ca ne Mardose moo boole woon Bigtan ak Teres, ñaari fara buntu kër buur ya laloon pexe ngir bóom Buur Aserus*.

³ Buur ne: «Ana teraangaak njukkal lu ñu defal Mardose ci lii?» Surga ya ne ko: «Dara.»

⁴ Buur ne: «Ku nekk ci ètt bi?» Mu yemook Aman duggsi ci èttu buur, ba féete biti, ngir waxsi ko, ne ko ñu wékk Mardose ca bant ba mu ko waajalal.

⁵ Surga ya ne ko: «Aman déy a taxaw ci ètt bi.» Buur ne: «Na agsi!»

⁶ Aman duggsi, Buur ne ko: «Ana lees di defal waa ju Buur namma teral a waay?» Booba Aman a nga naan ca xel ma: «Ana ku Buur namma teral ku dul man mii?»

⁷ Mu ne Buur: «Waa ji Buur namma teral déy,

⁸ nañu ko indil mbubbum buur mu Buur masa sol ak fas wu Buur masa war, ñu solal fas wi mbaxanam nguur.

⁹ Nañu jox mbubb meek fas wi kenn ci ñi gëna magg ci jawriñi buur. Ñu solal waa ji Buur namma teral, waral ko fas wi, wërale ko pénc mi, ñu jiitu ko, di yéene naan: “Lii lees di defal waa ju Buur namma teral!”»

¹⁰ Buur ne Aman: «Doxal jël mbubb meek fas wi, li nga wax rekk, te nga defal ko Mardose, Yawut biy toog ca buntu kër buur. Bul bàyyi dara ci mboolem li nga wax.»

¹¹ Ci kaw loolu Aman jëli mbubb maak fas wa, solal Mardose, waral ko, jiitu ko, di ko wëral pénc

* 6.2 Seetal ci 2.21-23.

mi, tey yéene naan: «Lii lees di defal waa ju Buur namma teral!»

¹² Gannaaw loolu Mardose dellu ca buntu kër buur. Aman nag muuru, daw ñibbi kërám, ànd aku naqar.

¹³ Ba mu ko defee Aman nettali Seres jabaram ak ay xaritam la ko dal lépp. Ña koy xelal ak jabaram bokk ne ko: «Mardose mii nga tàmbalee torox ci kanamam, ndegam ab Yawut la de, du lenn loo koy manal. Dangay xala daanu rekk ci kanamam.»

¹⁴ Naka lañuy wax ak moom, ndawi buur ne jalañ, daldi gaaw yóbbu Aman ca bernde ja Ester di waajal.

7

Yéene néeg la

¹ Ba loolu amee Buur ànd ak Aman dem ca berndey Lingeer Ester.

² Ñu dem bay naan biiñ ca bésab ñaareel booba, Buur dellu ne: «Lingeer Ester, ana looy ñaan, ñu may la ko. Looy sàkku? Ba ci genn-wàllu réew mi sax, ñu defal la ko.»

³ Lingeer Ester àddu ne ko: «Buur, ndegam xool nga ma bētu yiw te neex na la, may ma, ma mucc maak samaw xeet; moom laay ñaan te moom laay sàkku.

⁴ Ndax dañu noo fexeel maak samaw xeet, nar noo sànk, bóom nu, faagaagal nu. Su doon ay jaam yu góor ak yu jigéen sax lañu nuy fexee def, dama naan cell, ndax njàqare ju ni tollu sax jarul ñuy lëjal Buur.»

⁵ Buur Aserus wax ak Lingeer Ester ne ko: «Kooku ku mu? Ana kuy mébét loolu, nar koo def?»

⁶ Ester ne ko: «Waa ji nuy fexeel, di bañ, dib noon de, Aman mu bon mii la!»

Aman nag tiit lool fa kanam Buur ak Lingeer.

⁷ Buur ne ñokket, mer ba fees, bàyyi fa biiñ ba, dugg ca biir tóokëram. Aman moom, des fa, di tinu Lingeer Ester ngir bakkanu boppam, ndax booba xam na ne su ci Buur desee rekk, njekkaram taxaw na.

⁸ Ci kaw loolu Buur bàyyikoo ca tóokër ba, délsi ca èttu bernde ja, fekk Aman di sukk ca kaw lal ba Ester tēdd. Buur ne: «Ña! Ba ci yekktaan Lingeer nag, te ma nekk ci biir kër gi?» Naka la kàddu ga jibe ca gémmiñu Buur, ñu muur kanamu Aman, màndargaale ko àtteb deewam.

⁹ Ci biir loolu Arbona kenn ci bëkk-néegi buur ne: «Te kat bant bu ëpp ñaar fukki meetar ak juróom a nga sampe ca wetu kër Aman, di xaar Mardose mi waxoon jàmmi Buur.» Buur ne: «Wékkleen ko ca!»

¹⁰ Ba mu ko defee ñu wékk Aman ca bant ba mu waajaloon Mardose. Merum Buur doora giif.

8

Mardose falu, Yawut ya mucc

¹ Gannaaw loolu Buur Aserus jox bésub keroog Lingeer Ester kër Aman, fitnaalkatu Yawut ya. Ñu woo Mardose ca Buur, ndax fekk na Ester xamle ba noppi na Mardose bokkeek moom.

² Buur nag tekki jaarob torlukaayam ba mu nangoo ca Aman, jox ko Mardose. Ester daldi teg kër Aman ci loxol Mardose, mu di ko saytu.

³ Ester daldi dellu wax ak Buur, ne gurub cay tãnkam, jooy, tinu ko, ne ko mu fanq musiba mi Aman Agageen ba sooke ak pexe mi mu lalaloon Yawut yi.

⁴ Ci kaw loolu Buur tàllal Ester yetu wurus wa, Ester jóg taxaw ca kanam Buur.

⁵ Mu ne: «Buur, ndegam neex na la, te xool nga ma bëtu yiw, ndegam jaadu na ci yaw, te ma saf la, bindlul ndigal luy neenal bataaxal yi sosoo ci Aman Agageen ba, doomu Amdeta. Mu bindoon ko ngir faagaagal Yawut yi ci mboolem diiwaani buur.

⁶ Ana nu ma mana seetaane musiba di dal samaw xeet ak nu ma mana seetaane ñuy sànk samay bokk?»

⁷ Buur Aserus wax ak Lingeer Ester ak Mardose Yawut ba, ne leen: «Ma ne, kër Aman jox naa ko Ester; Aman, ma wékklu ko ca bant ba, ndax li mu dal ci kaw Yawut yi.

⁸ Yeen ci seen wàllu bopp nag, bindleen ci Yawut yi lu leen soob ci sama tur, man Buur. Tayleen ko, torloo ko sama jaaro. Ndax mbind mu ñu bind ci turu Buur, tay ko, torloo ko jaarob buur, maneesu koo toxal.»

⁹ Ci kaw loolu ñu woo bindkati buur ca bés ba, di ñaar fukki fan ak ñett ca weeru Siwan, ñetteelu weer wa. Ñu daldi bind mboolem lu Mardose santaane, ca mbirum Yawut yaak jawriñ yaak boroom dëkk yaak kàngami diiwaan ya, dale ko ca End ba ca Kuus. Muy téeméeri diiwaan ak ñaar fukk ak juróom ñaar (127). Ñu bind ndigal ya ci mbindum diiwaan bu nekk ak ci làkku xeet wu nekk, Yawut ya it ak seen mbindu bopp ak seen

làkku bopp.

¹⁰ Mardose bind ci turu Buur Aserus, tay bataaxal yi, torloo ko jaarob buur, yóbbante ko ay gawar yu war naaru-góor yu gaaw, di yu ñu tànn ci fasi buur.

¹¹ Ñu bind ca bataaxal ya, ne Buur may na Yawut yi ci dëkkoo dëkk sañ-sañu taxawandoo, aar seen bopp. Sañ nañoo tas mbooloo mu leen mana song, ak xeet wu ñu bokk mbaa diiwaan bu ñu bawoo. Nañu sànk woowu xeet, rey leen, faagaagal leen ñook seeni jabar ak seeni doom, boole ca lël seen alal.

¹² Bés ba ñu mayee loolu ci mboolem diiwaani Buur Aserus di fukki fan ak ñett ci weeru Adar, fukkeelu weer waak ñaar.

¹³ Ñu wara siiwal ab sottib bataaxal ba, muy ndigalu yoon ci diiwaanoo diiwaan, biralal ko mboolem xeet yi, ngir bésub keroog Yawut yi taxaw temm, feyoonteek seeni noon.

¹⁴ Ndaw ya war naaru-góor di fasi buur, ñu sàqi, gaaw, rëpptal ci ndigalu buur. Ñu siiwal nag dogal ba ca Sus, péey ba.

¹⁵ Ba mu ko defee Mardose bàyyikoo ca Buur; ma nga sol yérey buur, baxa ak weex, ak mbaxanam buur mu wurus mu réy ak mbubbum lëe mu xonq curr. Dëkku Sus baa ngay riire mbégteek bânneex.

¹⁶ Kanami Yawut yaa nga ne ràññ ci biir mbégteek bânneex akub sag.

¹⁷ Mboolem diiwaan mbaa dëkk bu mag bu dogalu buur ba àgg, def ko ndigalu yoon, muy mbégteek bânneex ca Yawut ya; ñu def ko bés bu rafet, di xawaare. Bare na sax ñu bokk ci xeeti réew ma, ñu walbatiku dugg ci diiney Yawut ndax

ragal Yawut ya.

9

Yawut yaa man

¹ Gannaaw loolu fukki fan ak ñett ci weeru Adar, fukkeelu weer waak ñaar taxaw, ñu war caa amal dogalu buur ba. Muy bés ba noonni Yawut ya yaakaaroon jekku Yawut ya. Mbir ya nag mujj safaanoo, Yawut ya jekku seeni bañ.

² Yawut ya daje ca seen biiri dëkk ca mboolem diiwaani Buur Aserus, ngir dal ci kaw ñi leen di wuta lor. Amul ku leen mana të ci xeet yépp, ndax tiitaange ju réy lu ñu am ci ñoom.

³ Ci biir loolu mboolem kàngami diiwaan yaak jawriñ yaak boroom dëkk yaak saytukati buur ba, ñoom ñépp di dimbali Yawut yi ndax tiitaange ju ñu am ci Mardose.

⁴ Mardose nag am daraja lool ci biir kër buur, bayreem dajal diiwaan yépp, muy gën di am doole.

⁵ Ba loolu amee Yawut ya di faat seen noon yépp, saamar yay dal, ñu di leen bóom aka faagaagal. Ñuy def seeni bañ lu leen neex.

⁶ Ca biir Sus, péey ba, Yawut ya bóom nañu fa juróomi téeméeri (500) nit, sànk leen.

⁷ Ñu bóom Parsandata ak Dalfon ak Aspata

⁸ ak Porata ak Adalya ak Aridata

⁹ ak Parmasta ak Arisay ak Ariday ak Waysata.

¹⁰ Ñuy fukki góor, di doomi Aman doomu Amdeta, fitnaalkatu Yawut ya. Bóom nañu leen, waaye seen loxo laalul alal ja.

¹¹ Bésub keroog ñu yegge Buur limu nit ña ñu rey ca Sus, péey ba.

¹² Buur ne Lingeer Esteer: «Biir Sus, péey bii, Yawut yi rey nañu ci juróomi téeméeri (500) nit, reyaale fukki doomi Aman yu góor. Kon diiwaani buur yi ci des xawma nu ñu def ak ñoom. Ana looy ñaanati, ñu may la ko ak looy sàkkooti, ñu defal la ko?»

¹³ Esteer ne ko: «Buur, ndegam soob na la, may-eel ëllëg itam Yawut yi ci Sus mana wéyal dogalu tey bi. Te fukki doomi Aman yu góor yi, ñu wékk seeni néew ci bant.»

¹⁴ Buur joxe ndigal ngir ñu def noona. Ba loolu amee ñu siiwal ab dogal ca Sus, daldi wékk fukki doomi Aman yu góor ya.

¹⁵ Yawut ya ca Sus nag daje ca fukki fan ak ñeent ci weeru Adar, bóom fa ñetti téeméeri (300) nit, te seen loxo laalul alal ja.

¹⁶ Ci biir loolu Yawut ya ca des te dëkke yeneen diiwaani buur ya daldi daje ngir aar seen bopp, ba am jàmm ca seeni noon. Ñu rey ca seeni bañ juróom ñaar fukki junniy nit ak juróom (75 000), te seen loxo laalul alal ja.

¹⁷ Loolaa nga am ca fukki fan ak ñett ci weeru Adar, ëllëg sa di fukki fan ak ñeent. Ñu noppalu, def ko bésib mbégteek bânneex.

¹⁸ Yawut ya nekk Sus te daje woon ca fukki fan ak ñett ak fukki fan ak ñeent ca weer wa nag, ña nga dallu ca fukki fan ak juróom ca weer wa, def ko bésib bernde ak bânneex.

¹⁹ Looloo waral Yawuti kaw-kaw yi ci dëkk yu ndaw yi di wormaal fukki fan ak ñeent ci weeru Adar, def ko bésib bânneex ak bernde, di ci joqalantey teraanga.

Yoonal nañu màggalu bési Purim

²⁰ Ci kaw loolu Mardose tēnk xew-xew yooyu ci mbind, daldi yónnee ay bataaxal yu jēm ca mboolem Yawuti mboolem diiwaani Buur Aserus, mu jege, mu sore,

²¹ ngir sas leen at mu nekk, ñu wara wormaal fukki fan ak ñeent ak fukki fan ak juróom ci weeru Adar.

²² Ñu di ko baaxantale bés ya Yawut yi teqalikook seeni noon, di ko baaxantale weer wa seen naqar walbatikoo di mbégte, seen tiis di bés sub jàmm, ngir ñuy wormaal yooyu bés, muy bési bernde ak bànnex yu ñuy joqalantey teraanga, di ci dimbali néew-ji-doole.

²³ Ba mu ko defee Yawut ya sasoo la ñu tàmbali woon def, di wormaal yooyu bés, na leen ko Mardose bindale.

²⁴ Aman doomu Amdeta, Agageen ba, fitnaalkatu bépp Yawut, moo fexeeloon Yawut yi, ngir faagaagal leen. Juntukaayu tegtal bi ñuy wax Pur lañu jéfandikoo woon, ngir jàpp bés ba mu leen wara faagaagal, sànk leen.

²⁵ Waaye ba mbir ma àggee ca Buur, Buur a joxe ay ndigal yu ñu bind, ne pexe mu bon ma Aman nasaloon Yawut yi, na walbatiku këppu ci kawam. Te mook ay doomam yu góor dees leen di wékk ci bant.

²⁶ Moo waral ñuy woowe yooyu bés bési Purim, mu jóge ci baatu «Pur», di juntukaayu tegtal boobu. Mboolem la ñu bind ca bataaxal boobu nag ak itam la ñu gisal seen bopp ak la ñu daj,

²⁷ moo tax Yawut yi di wormaal ñaari bés yooyu, sasoo ko, at mu nekk, bañ koo bàyyi, ñook seen

askan ak ku ànd ak ñoom. Ñu war koo def, na ñu leen ko bindale, saa yu jotee at mu nekk.

²⁸ Bés yooyu di lu ñu wara bàyyi xel, di ko wormaal ci bépp maas ci kër gu nekk, diiwaan bu nekk ak dëkk bu mag bu nekk. Bési Purim yooyu Yawut yi waruñu koo noppee wormaal, te wareesu koo fàtte ci seen askan.

²⁹ Ci kaw loolu Lingeer Ester doomu Abixayil, ànd ak Mardose Yawut ba, ñu bind ci sañ-sañ bu mat sëkk, di dëggal ñaareelu bataaxal boobu jëm ci bési Purim.

³⁰ Ñu yónnee ay bataaxal yu jëm ca mboolem Yawut ya ca téeméeri diiwaan ak ñaar fukk ak juróom ñaar (127) ca réewum Buur Aserus. Muy kàdduy jàmm ak kóllère,

³¹ ngir saxal bési Purim yooyu saa yu jotee, na leen ko Mardose Yawut ba dogalale, mook Lingeer Ester. Mu dëppoo it ak na ñu dogalale seen bopp jamonoy koor ak ñaawlu, ñoom ak seen askan.

³² Dogalu Ester ba nag wéral ndigal yooyu jëm ci bési Purim, ñu daldi koy bind ci téere bi.

10

Mardose daan na

¹ Gannaaw loolu Buur Aserus gàll ab galag ca réew ma mépp, ba ca duni géej ga.

² Mboolem jaloore ya Buur Aserus def, ca dooleem ak mággaayu darajaam ak na mu yékkatee Mardose, ba mu kawe, lépp bindees na ko moos ca téere ba ñu dippee Jaloorey buuri Medd ak Pers ca seeni jant.

³ Mardose Yawut ba, moo sësoon rëkk ca Buur Aserus, sut Yawut yépp, ay bokki Yawutam yu bare

nawloo ko. Muy sàkku nag ngëneeli ñoñam, di
waxal jàmm mboolem askanam.

Kàddug Yàlla
The Holy Bible in the Wolof language of Senegal,
translated by La Mission Baptiste du Sénégal
La Sainte Bible en langue wolof du Sénégal, traduite
par La Mission Baptiste du Sénégal

copyright © 2025 La Mission Baptiste du Sénégal

Language: Wolof

Cette œuvre est mise à disposition sous licence Creative Commons Attribution - Pas d'Utilisation Commerciale - Pas de Modification 4.0 International (CC BY-NC-ND 4.0)

¶ Vous n'êtes pas autorisé à :

Partager – copier, distribuer et communiquer le matériel par tous moyens et sous tous formats. L'Offrant ne peut retirer les autorisations concédées par la licence tant que vous appliquez les termes de cette licence.

Attribution – Vous devez créer un lien vers la licence et indiquer si des modifications ont été effectuées ; l'Œuvre. Vous devez indiquer ces informations par tous les moyens raisonnables, sans toutefois suggérer que l'Offrant vous soutient ou soutient la faccedil;on dont vous avez utilisé son Œuvre.

Pas d'Utilisation Commerciale – Vous n'êtes pas autorisé à ; faire un usage commercial de cette Œuvre, tout ou partie du matériel la composant.

Pas de modifications – Dans le cas où vous effectuez un remix, que vous transformez, ou créez ; partir du matériel composant l'Œuvre originale, vous n'êtes pas autorisé à ; distribuer ou mettre à disposition l'Œuvre modifiée.

Pas de restrictions complémentaires – Vous n'êtes pas autorisé à ; appliquer des conditions légales ou des mesures techniques qui restreindraient légalement autrui ; utiliser l'Œuvre dans les conditions décrites par la licence.

C'est un résumé ; (et non pas un substitut) de la licence. Pour voir une copie de cette licence, cliquez ici.

La Mission Baptiste du Sénégal a le plaisir de vous autoriser à ; utiliser toute portion tirée des Écritures

qui sont disponibles sur [http:// biblewolof.com](http://biblewolof.com) et sur ces appli (l'&ouillevre), sous réserve que le crédit nous soit reconnu par écrit, avec la mention du nom de notre organisation (voir plus loin). Mais on ne peut la modifier de quelque façon que ce soit, ni l'’utiliser à des fins commerciales, c'’est à dire, de telles ressources ne peuvent être vendues à un prix supérieur au coût de la reproduction.

Cette licence n'’autorise pas un mixage combinant les écritures en wolof avec vos propres ressources traduites en wolof. Si vous désirez faire un mixage, vous devez en obtenir l'’autorisation, et pour cela nous exigeons un échantillon de traduction pour une préalable approbation de notre part. En effet des ressources mal traduites portent préjudice à la créditibilité des écritures.

De même, s'’il s'’agit d'’enregistrements des écritures, nous exigeons des échantillons de la matière enregistrée, pour approbation préalable de notre part. En effet des voix marquées d'’accent pourraient être dommageables à la créditibilité des écritures.

Pour demander la permission de faire quoi que ce soit en dehors du cadre de cette licence, contactez-nous.

Voici les déclarations de copyright à inclure dans l'&ouillevre:

Écriture extraite de (s'’il s'’agit d'’une portion de livre)

Suivi de:

Kàddug Yàlla gi © 2025 MBS

<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/legalcode.fr>

Vous pouvez aussi utiliser une forme abrégée:

(Nom du livre abrégé) **2025 MBS (NINEA: 20215410C9)**

<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/legalcode.fr>

La politique de confidentialité se trouve ici.

This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International (CC BY-NC-ND 4.0)

 You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format. The licensor cannot revoke these freedoms as long as you follow the license terms.

Attribution — You must give appropriate credit, provide a link to the license, and indicate if changes were made. You may do so in any reasonable manner, but not in any way that suggests the licensor endorses you or your use.

NonCommercial — You may not use the material for commercial purposes.

NoDerivatives — If you remix, transform, or build upon the material, you may not distribute the modified material.

No additional restrictions — You may not apply legal terms or technological measures that legally restrict others from doing anything the license permits.

This is a human-readable summary of (and not a substitute for) the license. To view a copy of this license, click here.

La Mission Baptiste du Sénégal is pleased to give you permission to use any of the scriptures on <http://biblewolof.com> and in these apps (hereafter referred to as the Work) as long as you give credit to MBS with a copyright notice, and you do not modify or mix the work, and do not sell materials at a price over the cost of reproduction.

In other words, you may download the Work and share it with others as long as you credit us, but you can't change the Work in any way or use it commercially (for profit).

If we give you permission to do a re-mix (combining the scriptures in wolof with your own materials translated in wolof), we will ask for a sample translation or audio recording to approve first, before any distribution. Materials badly translated and voices with a foreign accent impair the credibility of the scriptures.

To ask permission to do anything outside the scope of this license, contact us.

Here are copyright statements to include with the work :

Scripture citations taken from(if it's only a portion of a book) followed by

Kàddug Yàlla gi © 2025 MBS

<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/legalcode>

Or you may use a shortened form:

(Name of the book) **2025 MBS (NINEA: 20215410C9)**

<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/legalcode>

You can read our [privacy policy](#) here.

Liggéey bii turu sañ-sañu jëfandikoom di « Creative Commons BY-NC-ND 4.0 » ; maye na ku ko yeb,

fépp ci àddina, ci kaw way jefandiku ji wàccoo ak yii ndigal: BY = SM (dees na Seedeel boroom Moomeelam); NC = AJ (Amul Jaay); ND = AS (Amul Soppi). Ku bëgga gis sottib sañsañu jëfandikoo bi, seet ko fii.

□ Mission Baptiste du Sénégal am na mbégtey may leen ngeen yeb, ak sotti, ak wasaare lu mu mana doon ci Kàddug Yàlla gi ci <http://biblewolof.com>, ak ci appli yii, ci kaw ngeen seedeel nu sunu moomeel (seetal ci suuf). Waaye dungen ci mana soppi lenn, ak nu coppite ga mana tëdde, te ngeen bañcee jaaye lenn ci njëg gu wees li leen sottib mbind mi dikke.

Su dee lu ngeen raxe (muy seen liggéeyu bopp bu ngeen tekki ci wolof, boole ko ak lenni kàddug Yàlla gi ci wolof), ba bëgg koo sotti ngir wasaare ko, war ngeen cee jëkka am sunu ndigal, te jox nu ci seenub tekki, lu tuut lu nu ko mana natte ba mu doy nu, ndax jomtukaay yu tekki bi awul yoon gàkkaal na Mbind mu sell mi. Jokkoolen ak nun, ngir sàkku ndigalu def lu mu mana doon, lu wees kemu sañsañu jëfoo.

Ba tey su dee lu ngeen jukkee ci kàddug Yàlla gi, ba def ko ay dégtal yu ngeen taataan, bëgg nanu ngeen sàkkaal nu ci seenub taataan, lu tuut lu nu mana natte baat yi ba mu doy nu, ndax baat yu seen làmmiñu boroom taq itam, gàkkaal na ab liggéey.

Yii kàddu la sañsañu jëfoo tege, te warees koo boole ci liggéey bi:

Ci………… lanu ko jukkee, (su dee ab dogu téere doŋŋ)

Kàddug Yàlla gi © 2025 MBS

<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/legalcode.fr>

Manees naa jëfandikoo itam ab gàttaalub turu téere bi :

(Turu gàttaal téere bi) **2025 MBS (NINEA: 20215410C9)**

<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/legalcode.fr>

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2025-04-18

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 23 Apr 2025 from source files dated 18 Apr 2025

d0698bf2-fb52-5f39-9542-2e2eeaf3c516